

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
otsus
algtekst
23.10.2013
RT I, 02.11.2013, 2

Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll

Vastu võetud 23.10.2013

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-34-13
Otsuse kuupäev	23. oktoober 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Eerik Kergandberg, Jaak Luik, Ivo Pilving ja Jüri Põld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti
Menetluse alus	Harju Maakohtu 12. augusti 2013. a määrus tsiviilasjas nr 2-10-6612
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagiavalduse esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. AS Eesti Krediidipankesitas 10. veebruaril 2010 Harju Maakohtule hagi Rae Ehitus Grupp OÜ (kostja I), Aleksei Kiltmani (kostja II), R. E. ja Erik Koka (kostja III) vastu. Hageja tasus hagiavalduse esitamisel riigilõivu 6391 eurot 16 senti (100 000 krooni). 25. aprillil ja 21. oktoobril 2011 esitas hageja hagi täpsustuse, 26. oktoobril 2011 loobus osaliselt hagist. Tallinna Ringkonnakohus määras 16. mai 2012. a määrusega tsiviilasja hinnaks 72 209 eurot 37 senti. Kohusrahuldus 25. septembri 2012. a otsusega hagi kostja I suhtes täiesulatuses, kostjate II ja III suhtes osaliselt. Otsus jõustus 22. detsembril 2012.

2. 26. novembril 2012 esitas hageja maakohtule enamtasutud riigilõivu tagastamise ja menetluskulude kindlaksmääramise avalduse, taotledes 9. veebruaril 2010 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lõike 1 koostoimes lisaga 1 osas, millekohaselt pidi hagit hinnaga 72 209 eurot 37 senti (1 131 087 krooni 57 senti) tasuma riigilõivu 5432 eurot 49 senti, põhiseadusvastaseks tunnistamist.

HARJU MAAKOHTU OTSUS

3. Harju Maakohustunnistas 12. augusti 2013. a otsusega põhiseadusega vastuolusolevaks ja jättis kohaldamata RLS § 57 lõike 1 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) osas, millestsiiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti. Kohtu põhjenduste kohaselt esitas hagejariigilõivu tagastamise taotluse enne menetlust lõpetava lahendi jõustumist, seega tähtaegselt lähtuvalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 150 lõigetest 1 ja 6. Tulenevalt Riigikohtu praktikast saab sel juhul tugineda kaenamatasutud riigilõivu põhiseadusvastasusele. Järelikult saab kohus kontrollidariigilõivu maksmise aluseks olnud sätete põhiseaduspärasust. Asjassepuutuvaksnormiks tuleb lugeda 21. oktoobril 2011, s.o hagi täpsustamise avalduseesitamise ajal kehtinud riigilõivuseadus. Nii leidis ka Tallinna Ringkonnakohus 16. mail 2012 ja määras sellest lähtuvalt tsiviilasja hinnaks maakohutus 72 209 eurot 37 senti, millelt tuli tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

4. Riigikogupõhiseaduskomisjon on seisukohal, et enne 30. juunit 2012 kehtinud riigilõivud, mida tuli makstahagiavalduse esitamisel, olid ebaproportsionaalsed ja tuleb seetõttu põhiseaduse vastaseks tunnistada.

5. Kohtuvaidlusemenetlusosalised ei esitanud Riigikohtule oma arvamust.

6. Õiguskantsler leiab, et hagi täpsustamise ajal, s.o 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tasuda hagiavalduseltriigilõivu 5432 eurot 49 senti, ei olnud põhiseadusega kooskõlas.

7. Justiitsminister leiab, et kohaldamata jäetud norm on põhiseadusega kooskõlas. Riigilõivudega tagatakse kohtumenetluse ökonomia. Arvestades seda, et on olemas mehhanism maksejõuetu isiku riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks, ei ole riigilõivumäär ebaproportsionaalselt suure ega põhiseadusega vastuolus.

PÕHISEADUSEGA VASTUOLUSOLEVAKS TUNNISTATUD SÄTE

8. Riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 „Hagiavalduse, avalduse jakaebuse läbivaatamine“ lõige 1:

„Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.“

9. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses (eurodes)“ (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
63 911,64	[---]
95 867,47	5432,49

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

10. Kolleegium nõustub maakohu seisukohaga normi asjassepuutuvuse suhtes. TsMS § 123 sätestab, et tsiviilasja hinna arvestamisel võetakse aluseks hagi või muu avalduse esitamise aeg. Tsiviilasja hind selgus hagiavalduse viimaselt täpsustamisel, praeguses asjas seega 21. oktoobri 2011. a seisuga. Seega on asjassepuutuv norm 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõige 1 ja lisa 1 osas, millestsiiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

11. Riigikohus on mitmeslahendis tunnistanud põhiseaduse vastaseks hagiavalduselt tasuda tulnud riigilõivu, mis oli väiksem kui praeguses asjas tasuda tulnud riigilõiv (vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 10. aprilli 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-27-12). Riigikohus on ka põhiseaduse vastaseks tunnistanud apellatsioonkaebuselt tasuda tulnud praeguse asjaga võrreldes samasuure riigilõivu (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 7. mai 2012. a otsus asjas nr 3-4-1-7-12). Samuti on Riigikohus põhiseadusevastaseks tunnistanud hagiavalduselt tasuda tulnud sama suure riigilõivukroonides (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 11. juuni 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-15-13).

12. Riigikohus jääb omaseni seisukohtade juurde. Eelviidatud otsustes toodud põhjendustel tuleb ka praeguses asjas kohaldamata jäetud normi põhiseadusvastasust tunnistada. Normi ei ole võimalik ega vajalik kehtetuks tunnistada, kuna seadusandja on normi juba kehtetuks tunnistanud.

Priit Pikamäe, Eerik Kergandberg, Jaak Luik, Ivo Pilving, JüriPõld

21.06.2023 12:13

Isikunimi asendatud initsiaalidega Riigi Teataja seaduse § 4 lõike 3 alusel.